

Odbojkaški spektakl na teniskim terenima

Piše: DAMIR ŠKARPA

Teniski tereni na Šalati, tom prigodom adaptirani za odbojku, povijesno su mjesto prve međunarodne utakmice hrvatske odbojkaške vrste. U kolovozu 1953. protivnici su bili odbojkaši SAD-a...

Z. Mikina, M. Šurkalović, B. Stranić, N. Bećiragić i V. Katić - reprezentativci Hrvatske. članovi AOK Mladost Zagreb

Odbojka u Hrvatskoj, unatoč zavidnoj tradiciji, nikada nije uspjela ugroziti popularnost nogometa. No, početkom 1950-ih godina ova je športska grana bila blizu toj popularnosti. Vrlo agilni čelnici Hrvatskog odbojkaškog saveza već su 1950. organizirali prijateljski ogled tadašnje muške republičke sekcije s reprezentacijom Pariza.

Utakmica je odigrana na igralištu Lokomotive na

zagrebačkom Tuškancu uz solidan posjet gledatelja.

Ipak, prva međudržavna utakmica hrvatske odbojkaške reprezentacije odigrana je 26. kolovoza 1953. na teniskim terenima na Šalati u Zagrebu protiv respektabilne reprezentacije SAD-a. Amerikanci su odlučili posjetiti tadašnju Jugoslaviju i predložili odigravanje nekoliko test utakmica. Ideja je pala na plodno tlo i kod predstavnika Odbojkaškog saveza Jugoslavije, te republičkih saveza →

Sjećanja Branka Grabara

Mr.sc. Branko Grabar, doktor veterine, tijekom 1950-ih bio je nezamjenjivi član zagrebačke Mladosti. Danas vitalan 85-godišnjak, živi u rodnom Čakovcu i najstariji je registrirani član golfa u Hrvatskoj. Dakle, niti u poznim godinama ne ostavlja se športa. Sjećajući se tih slavnih odbojkaških dana, osjetile su se silne emocije u njegovim riječima.

- To je sigurno jedna od najljepših uspomena iz moje športske karijere. Bili smo skromni športaši, u to vrijeme i jako mladi. Utakmica s Amerikancima za nas je bio prvorazredan događaj. Sjećam se da je u

medijima pisalo: „Hrvatska protiv kontinenta Amerika“. Kad je Bojan Stranić na redovnom treningu nas mladostaša objavio imena igrača na koje računa za taj povijesni dvoboj, srce mi je poskočilo. Među šestoricom bio sam i ja. Budući da nas je većina bila iz Mladosti, izborniku je bio olakšan posao oko ugra-

vanja i taktike. Mladost je već tad bila perjanica hrvatske odbojke, aktualni prvaci, pa nije bilo nikakve bojazni pred sučeljavanje s velikim protivnikom.

U to romantično doba športa, on se drugačije poimao:

- Pozvani reprezentativci uopće nisu razmišljali o nekom honoraru. Svima nam je bila čast igrati za Hrvatsku, sa srcem i entuzijazmom. Bili smo sretni što uopće možemo igrati.

Ponosni momci Bojana Stranića, netom uoči utakmice, dobili su na dar nove tenisice. Igrači su bili silno ponosni na donaciju koju im je uručio Teniski savez Hrvatske, a ne onaj odbojkaški. Očito je već tada teniski savez financijski bolje stajao... No, pojavio se iznenađan problem:

- Neki igrači dobili su premale brojeve tenisica, a kako smo svi morali biti jednoobrazno obučeni, pojavila se opasnost da nekoliko igrača neće moći nastupiti. Nastala je panika, ali ipak, doslovno pet minuta prije početka, stigle su odgovarajuće veličine. Cjelokupni fokus javnosti bio je tad usmjeren prema nama, tako da sam siguran da bismo i bosu odigrali tu utakmicu da je trebalo. Ništa nas nije moglo spriječiti.

U pojedinim trenucima sudac, premda domaći, sudio je na štetu hrvatske momčadi.

- Bilo je nekoliko lopti koje su bile sporne i sve su završile u korist gostiju. No, iskreno, i s tim bodovima teško bismo dobili fizički nadmoćnu momčad SAD-a...

Hrvatske i Slovenije. Upravo tim redosljedom odigrane su prijateljske utakmice.

Premda hrvatski odbojkaši, kao ni dužnosnici Saveza, nisu raspolagali s puno podataka o suparnicima, znalo se pouzdano kako je riječ o igračima iznimnih fizičkih predispozicija, visokih, a većina njih bili su odlični smečeri. U to vrijeme američki odbojkaši bili su vrlo kvalitetni, slovili su za jednu od ponajboljih svjetskih odbojkaških reprezentacija.

Teniski savez donirao tenisice

Menadžer momčadi s druge strane Atlantskog oceana bio je Harry Wilson. Zahvaljujući upravo njemu i njegovoj želji da odigra meč u Zagrebu, stvorila se prilika za održavanje povijesne utakmice za hrvatsku odbojku. Čelni ljudi HOS-a iz Illice 28, ovu mogućnost savršeno su iskoristili, odmah su prionuli organizaciji velikog dvoboja. Hrvatski teniski savez pokazao se kao izvrstan partner, omogućivši igranje utakmice na inače teniskim terenima na Šalati, jedinim koji su bili primjereni po međunarodnim mjerilima za ovakvu prigodu. Također, Teniski savez donirao je odbojkaše novim tenisicama - to se itekako dojmilo odbojkaške reprezentativce, ta ih je ta gesta dodatno motivirala...

Posebni priprema za utakmicu nije bilo. Bili su to studenti uz poneke igrače s radnom obvezom, pa unatoč toj povijesnoj utakmici nije lako bilo pronaći slobodno vrijeme za dodatno treniranje.

Izbornik, ujedno i igrač hrvatske reprezentacije, bio je legendarni Bojan Stranić, član zagrebačke Mladosti. On je na mini pripreme pozvao šestoricu igrača iz Mladosti, tada jednog od najjačih klubova ondašnje Jugoslavije, a preostali su dolazili iz ostalih hrvatskih klubova. Početkom kolovoza 1953. najprije u Čakovcu, a potom i u Zagrebu na Tuškancu, hrvatski odbojkaši odigravaju dvije pripremne utakmice sa državnom selekcijom. Tim su pripremama nazočili Šurkalović, Katić, Stanišić, Baždar, Bečiragić, Grabar, Stranić (Mladost Zagreb), Roreger, Grahek, Butorac, Kirac i Konstatinović (Lokomotiva Zagreb) te Salopek iz varaždinskog Tekstilca.

Zbog obveza prema državnoj selekciji Jugoslavije pripremama hrvatskih odbojkaša kasnije su se pridružili „mladostaši“ Mikina i Bergant. Njih dvojica su odigrala značajnu ulogu u pobjedi savezne vrste nad Amerikancima od 3-2, odigrane u Beogradu na stadionu SD Partizan (stadion JNA). Utakmica je obilovala preokretima, bila je to velika drama, u kojoj se momčad saveznog trenera Sirotanovića bolje snašla u majstorici petog seta i pobijedila renomiranog protivnika.

Nakon ovog iznimno uzbudljivog sraza, hrvatski su reprezentativci i izbornik Stranić imali potpuno jasnu sliku svog rivala, dobro su uvidjeli sve njihove vrline i slabosti. Posebnu čast saveznim i hrvatskim odbojkaškim djelatnicima ukazao je svojom nazočnošću utakmicama, tadašnji predsjednik međunarodne odbojkaške federacije (FIVB) Julien Lenoirre. Predsjednik FIVB-a je poput kakvog vje-

U hrvatskoj prijestolnici tih vrućih kolovoških dana nije bilo mjesta gdje se nije spominjala znamenita odbojkaška utakmica. Navala za karte bila je enormna. Publicitet ovom povijesnom športskom događaju podizali su i svi postojeći mediji, tako da je utakmica Hrvatske sa SAD-om dobila status top teme

Štog špijuna hrvatskom stožeru odao važne podatke o igri Amerikanaca, najopasnijim igračima i taktičkim smicalicama kojima se gosti iz SAD-a koriste na utakmicama.

Furiozan početak: 10-0 za Hrvatsku!

Već je u Beogradu dolazak Amerikanaca izazvao veliku pozornost, no u Zagrebu događaj je bio vrhunski spektakl. U hrvatskoj prijestolnici tih vrućih kolovoških dana nije bilo mjesta gdje se nije spominjala znamenita odbojkaška utakmica. Navala za karte bila je enormna. Publicitet ovom povijesnom športskom događaju podizali su i svi postojeći mediji, tako da je utakmica Hrvatske sa SAD-om dobila status top teme.

Svi zainteresirani koji nisu uspjeli doći do zlata vrijednih ulaznica, utjehu su potražili u slušanju radio prijenosa utakmice, kojeg je omogućio tadašnji Radio Zagreb i komentatorski doajen Hrvoje Macanović. Legenda športskog novinarstva vrlo je emotivno prenosila događaje sa Šalate, pa su neupućeni mogli pomisliti da se tamo igrao nogomet, a ne odbojka.

Na preuređenoj Šalati tog vrućeg i sunčanog 26. kolovoza 1953. godine okupilo se 1200 gledatelja, a pravdu je dijelio domaći sudac Vidaković. Uvodna ceremonija te pozdravljanje igrača trajalo je duže od predviđenog. Gledatelje je iznenadio američki način „ulaska u utakmicu“ - dugotrajna „zakletva“ popraćena galamom, glasnim uzvicima i ostrim pokretima. Hrvatski reprezentativci također su sve to pomalo zbnjeno promatrali, ali čim je dan znak za početak dvoboja nestalo je zbnjenosti i treme.

Izbornik Stranić odlično je „snimio“ Amerikance, u prvim minutama njegovi momci u bijelim majicama u hipu odnose prve 10 bodova. Na semaforu stoji nevjerovatnih 10-0 za Hrvatsku! Gosti iz postojbine odbojke često traže predah, bodre se i polako se vraćaju u utakmicu.

Međutim, tog dana posebno inspiriran bio je Zdenko Mikina koji je svojim snažnim smečevima donio Hrvatskoj prvi set. Zalet s kraja prvog seta gosti iz SAD-a

koriste u nastavku, pojačavši tempo i pritisak na obranu domaćina. Sad im svaka zamisao prolazi, izbornik Wilson često rotira igrače uvodeći svježinu u napad i obranu. Ova taktika donosi rezultat, Amerikanci preokreću omjer u svoju korist i vode sa 2-1 u setovima.

Stranić mijenja umornog Bečiragića i uvodi svježeg Konstatinovića. Nedugo potom hrvatski predstavnici ponovno igraju izvrsno, vratilo se samopouzdanje, opet funkcionira blok. Grabar, Mikina i Bergant probijaju protivničku obranu i četvrti set odlazi na hrvatsku stranu.

Sada i gledatelji pojačavaju bodrenje jer ušlo se u „rulet“ 5. seta. Unatoč silnoj želji i podršci s tribina više se nije moglo. Fizički znatno moćnija reprezentacija SAD-a privodi meč u svoju korist. Hrvati su potpuno izgubili snagu, jednostavno se više nisu mogli kvalitetno oduprijeti silini američkih igrača. Naposljetku poraz 2:3 (15:13, 11:15, 13:15, 15:10, 8:15).

Nazočni gledatelji usprkos porazu hrvatske momčadi bili su oduševljeni, te su dugotrajnim pljeskom ispratili odbojkaške junake. Hrvatska reprezentacija nastupila je u sljedećem sastavu: Bojan Stranić, Zdenko Mikina, Vladimir Katić, Milan Bergant, Mirko Šurkalović, Nevenko Bečiragić, Branko Grabar, Miodrag Konstatinović i Ivica Grahek. Selekcija SAD-a koja je učinila veliku čast hrvatskim odbojkašima nastupajući u Zagrebu, igrala je u postavi: Wigley, Klinger, Brane, Roberts, Engen, Morgan, Selznick, Koerbel, Marween, Veronee, Borman, Spaisher i Kuhn.

Želja uslišana nakon dvadesetak godina

Premda su hrvatski odbojkaši izgubili utakmicu, ukupni dojam bio je izvrstan. Od atmosfere oko utakmice, interesa gledatelja, uzbudljivog športskog nadmetanja uz značajno medijsko praćenje ovog povijesnog događaja. Gostovanje čelnog čovjeka međunarodne odbojkaške federacije, gospodina Lenoirrea, također je dalo dodatnu draž i vrijednost ovim utakmicama.

Treba spomenuti da su ove testne utakmice s jakim Amerikancima i te kako pridonijele popularizaciji odbojke, posebice kod mlađih uzrasta kod kojih je bila zamjetna stagnacija kvalitete i kvantitete. Da bi uzlet hrvatske odbojke bio još veći, nedostajale su adekvatne dvorane, što je tad i predsjednik FIVB-a primijetio, zaželimši što prije izgradnju odbojkaške dvorane.

Nažalost, ta želja bit će uslišana tek sredinom 1970-ih izgradnjom Odbojkaškog doma na Savi u Zagrebu, a dotad su se odbojkaši uglavnom selili s lokacije na lokaciju ili bili podstanari....

LITERATURA:

Vjesnik, dnevne novine, kolovoz 1953., Zagreb
Arhiva HAOK Mladost, Jarunska cesta 5, Zagreb
Sjećanja Branka Grabara, Zagreb-Čakovec
Narodni sport, tjednik kolovoz 1953., Zagreb
Zagrebački odbojkaški savez, arhiva